

משחרר וחחינוך והתרכות - המחלוקה לזוהרית גורנין

גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ - שנת השלושים

תזריע (תשל"א)

י"ג

אין עליו חזקה

א. שאלה כללית

רשב"ם ב' ד"ה אדם כי יהיה בעור בשרו

1. מהי דעת הרשב"ם בטעם כל הדינים האלה?
 2. הסבר את המושג "בקיאות דרך ארץ" שבדבריו.
- העזר בדבריו בר"ל כ"ה ד"ה בהיותם כואבים ויקרא י"א ל"ד ד"ה אשר יבוא עליו מים

ב. בטעם המצוה כולה:

ראב"ע ב' ד"ה אדם... ולא אמר איש מבית ישראל להכניס הגרים... והכניס הגר שלא יטמא אחר, כי הצרעת היא מהחליים הנדבקים מהחולה אל השלם.

חזקוני מ"ה ד"ה ועל שפם יעטה: להפסיק ריח רע היוצא מפיו שלא להזיק את הבריות. מ"ו ד"ה מחוץ למחנה מושבו: שחוליו זה ידבק על בני אדם הרגילים אצלו.

ספר החנוך:

מצוה היא עלינו, שכל מי שהיה מצורע שיבוא אל הכהן לשאול על צרעתו והכהן יטמאנו או יטהרנו והוא יחנה: על פי התורה הכתובה כאשר יצונו הכהן ולא יקח הדבר כחולי הבא במקרה, אלא יתן לב עליו, וידע כי גודל עונו גרם לו... משרשי המצוה לקבוע בנפשותינו כי השגחת הקבה"ו פרטית על כל אחד מבני אדם וכי עינו פקוחות על כל דרכי איש וכל צעדיו יראה. ולכן הוזהרנו לתת לב אל החולי הרע הזה ולחשוב כי החטא גרם אותו. וכבר אמרו ז"ל כי בחטא לשון הרע יבוא ברוב, ולא נקחנו דרך מקרה; ויש לנו לבוא אל הכהן, שהוא העומד לכפרת החוטאים וס חברת המכפר אולי יהרהר בחשובה ויוסגר קצת ימים כדי שישב אל לבו עניניו במחון יפשפש במעשיו. ולפעמים יסגר שני הסגרים שמא יהרהר חשובה ולא תשובה שלמה לגמרי, כאלו תאמר על דרך משל, שתשב להחזיר מחצית גולתו ואז יחדש בו הי"ת קצת סימנים. שיוסגר שנית, אולי ישלים תשובתו ויטהר לגמרי.

וכל ענין הסגרות אלו יורה השגחתו ב"ה על כל דרכי האדם אחת לאחת. ולפי שהדעות רבים בהשגחת האל על ברואיו, יבואו בה הרבה פסוקים במקרא והרבה מצוות להורות על ענין זה מהיותו פנה גדולה בתורתנו, שיש כחות בני אדם יחשבו, כי השגחת ה' ית' על כל עניני העולם בין בעלי חיים או כל שאר הדברים, כלומר: שלא יתנועע דבר אחד קטן בעולם הזה רק בחפצו ברוך הוא ובגזרתו, עד שיחשבו (= בעלי השקפה זו), כי בנפול עלה אחד מן האילן הוא גזר עליו שיפול. ואי אפשר שיחאחר או יקדם זמן נפילתה אפילו רגע. וזה דעת רחוק הרבה מן השכל.

ויש כחות רעות יחשבו, שלא ישם השגחתו ב"ה כלל בכל עניני העולם השפל בין באנשים או בשאר בעלי חיים, והיא דעת הכופרים.

ובעלי הדת האמתיים מאמינים שהשגחתו ב"ה על כל מיני בעלי החיים בכלל, שכל מין מן המינים הנבראים בעולם יתקיים לעולם, לא יכלה ויאבד כולו, כי בהשגחתו ימצא קיום לכל דבר. במין האדם נאמן, כי השגחתו ב"ה על כל אחד ואחד בפרט, והוא המבין אל כל מעשיהם. וכן קבלנו בגדולתו וגם נמצא על זה הרבה כתובים יורו, כי הענין כן.

ולכן הוזהרנו התורה כי בחגיע אל האדם החולי הרע והוא הצרעת, שלא יקחנו דרך מקרה, רק יחשוב מיד כי עונותיו גרמו; וירחיק מחברת בני אדם פאדם המרוחק מרוע מעשיו, ויחבר אל המכפר המרפא שבר החטא, ויראה אליו נגעו ובעצתו ובדבריו ובפשטוש מעשיו יוסר מעליו הנגע, כי האל ב"ה שמשגיח עליו חמיר יראה מעשי תשובתו וירפאהו - וזהו ענין ההסגרים, כמו שאמרנו.

1. מה בין שני הראשונים לבין דעת ספר החנוך בטעם הסגר מצורע?
2. שים לב לפרטי הדינים הבאים:

מועד קטן ז' א' ז' ר' מאיר אומר: רואין את הנגעים לחקל אבל לא להחמיר... (רש"י: כלומר: רואה הכהן נגע צרעת כמועד לטהר, לא להחמירו; שאם רואה הכהן שהוא טמא, אינו אומר כלום. שאם מטמאו, נמצא מצערו במועד, ורחמנא אמר (דברים ט"ז) "שמחת בחגיך".

מועד קטן ז' ב' ז' וחיניא (ויקרא י"ג י"ד) "כיום הראות בו" - יש יום שאחך רואה בו ויש יום שאחך רואה בו. מלאך אמרו: החץ שנולד בו נגע, נותנין לו ז' ימי המשה, לו ולביתו ולכסותו. (רש"י: לכסותו: אם נראה הנגע בכסותו).

לאיזה משתי הדעות הנ"ל בטעם המצוה יש להביא ראיה מפרטי הדינים אלה?

3. מה חקשר שמצא ספר החנוך בין השקפתו על ההשגחה הפרטית לבין נגע הצרעת?

4. היכן מצינו בחנ"ך סמוכין לכך שצרעת באה כענש על חטאים?

5. חשוא את דברי בעל ספר החנוך על ההשגחה כאן לדברי ר' משה החפץ בספרו מלאכת מחשבת בגליון נח תש"ח על ההשגחה. מה ביניהם ומה הם נמוקי בעל

מלאכת מחשבת נגד דעת בעל ספר החנוך?